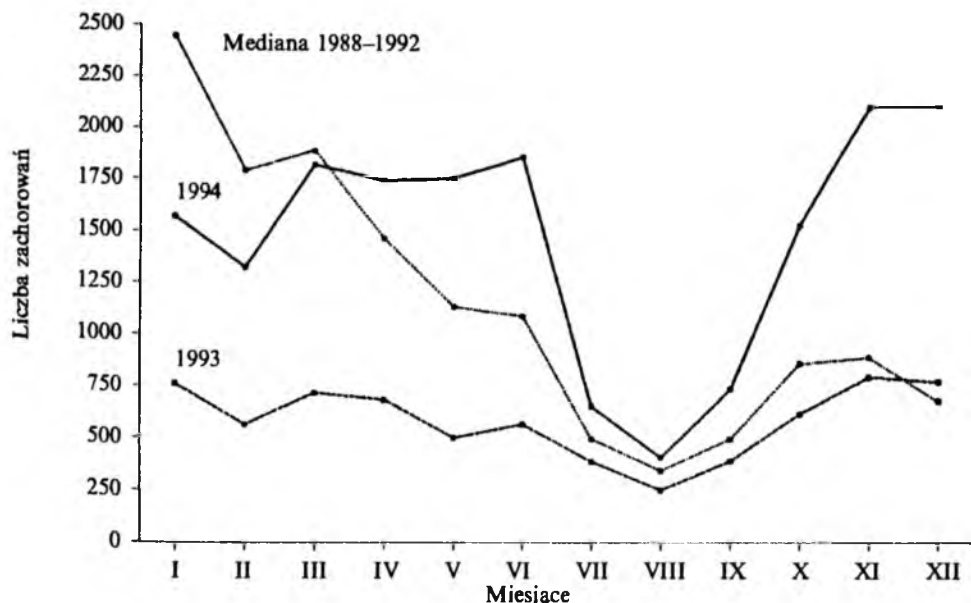

Mirosław P. Czarkowski

PŁONICA W 1994 ROKU

W 1994 roku wystąpił w Polsce znaczny wzrost liczby zachorowań na płonicę: zarejestrowano 17454 zachorowania (45,3 na 100 000 mieszkańców) – 2,5 razy więcej niż w 1993 r. i o 1/4 więcej niż wynosiła mediana liczby zachorowań z lat 1988–1992.

Tendencja do wzrostu zapadalności na płonicę zarysowała się już w 1993 r., w którym liczba zachorowań w IV kwartale przekroczyła nieco liczbę przypadków zarejestrowanych w I kwartale a roczny szczyt zachorowań wypadł w listopadzie-grudniu. W 1994 r., przy odpowiednio wyższych liczbach zachorowań notowanych w kolejnych miesiącach, przebieg krzywej sezonowej miał charakter jeszcze bardziej typowy dla okresu podnoszenia się fali epidemicznej płonicy: wysoka – z tendencją wzrastającą – zapadalność od stycznia (1568 zachorowań, 8,9% wszystkich w skali roku) aż do czerwca (1852, 10,5%), sezonowy spadek zachorowań w lipcu (653, 3,7%) i sierpniu (406, 2,3%) oraz szybki wzrost zapadalności – do poziomu przewyższającego poziom z początku roku – w okresie od września do listopada (2099, 11,9%) i grudnia (2106, 12,0%). Można w związku z tym przypuszczać, że szczyt fali epidemicznej jeszcze nie minął (ryc. 1).

Ryc. 1. Płonica w Polsce w latach 1988-1994. Liczba zachorowań w miesiącach (wg daty zachorowania).

Wzrost liczby zachorowań na płonicę w 1994 r. objął praktycznie teren całego kraju. Jedynie w woj. konińskim zapadalność w 1994 r. (9,0/100 000) utrzymała się na poziomie z 1993 r. (9,2). We wszystkich pozostałych województwach wzrosła co najmniej o ok. 50%, przy czym dość wyraźnie zarysowała się zależność: im niższa zapadalność w 1993 r. tym wyższy (procentowo) jej wzrost w 1994 r. Najwyższy wzrost zapadalności wystąpił w woj. tarnowskim (ponad 7-krotny, z 2,6 do 20,0) oraz w śląskim (prawie 6-krotny, z 10,4 do 61,7). W efekcie nastąpiło znaczne zmniejszenie się terytorialnych różnic w sytuacji epidemiologicznej płonicy na obszarze Polski, nadal pozostały one jednak bardzo wyraźne. O ile w 1993 r. stosunek najwyższej zapadalności w skali województw do zapadalności najniższej kształtował się jak 20:1, to w 1994 r. wyniósł 12:1 (tab. I).

Tabela 1. Płonica w Polsce w latach 1988-1994

Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców wg województw,

Województwo (St. - stołeczne M. - miejskie)	Mediana 1988-1992		1993		1994	
	Zach.	Zapad.	Zach.	Zapad.	Zach.	Zapad.
1	2	3	4	5	6	7
POLSKA	13875	36,4	7023	18,3	17454	45,3
1. St. warszawskie	1767	73,0	905	37,5	2313	95,8
2. Białkopodlaskie	94	30,8	19	6,2	89	28,8
3. Białostockie	206	29,8	124	17,8	234	33,4
4. Bielskie	394	43,9	170	18,7	400	43,8
5. Bydgoskie	399	36,0	372	33,1	904	80,2
6. Chełmskie	74	30,4	12	4,8	46	18,4
7. Ciechanowskie	172	40,2	69	15,9	201	46,2
8. Częstochowskie	382	49,3	112	14,3	217	27,8
9. Elbląskie	206	43,1	113	23,2	353	72,2
10. Gdańskie	374	26,2	273	18,9	703	48,5
11. Gorzowskie	141	28,2	113	22,3	247	48,6
12. Jeleniogórskie	151	29,2	50	9,6	186	35,5
13. Kaliskie	138	19,5	43	6,0	156	21,6
14. Katowickie	1761	44,5	1181	29,9	2147	54,3
15. Kieleckie	133	11,8	42	3,7	91	8,0
16. Konińskie	46	9,8	44	9,2	43	9,0
17. Koszalińskie	214	42,2	102	19,8	168	32,4
18. M. krakowskie	680	55,3	280	22,7	915	74,0
19. Krośnieńskie	76	15,4	9	1,8	41	8,1
20. Legnickie	142	27,6	31	6,0	115	22,0
21. Leszczyńskie	79	20,5	40	10,2	78	19,8
22. Lubelskie	207	20,4	95	9,3	309	30,2
23. Łomżyńskie	81	23,4	19	5,4	91	25,8
24. M. łódzkie	397	34,8	134	11,9	394	35,1
25. Nowosądeckie	323	46,5	78	10,9	270	37,3
26. Olsztyńskie	212	28,2	240	31,4	487	63,5
27. Opolskie	529	52,0	259	25,2	788	76,7

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7
28. Ostrołęckie	171	43,2	56	13,8	169	41,6
29. Pilskie	91	19,0	70	14,3	140	28,5
30. Piotrkowskie	226	35,2	50	7,8	146	22,6
31. Płockie	142	27,5	80	15,4	187	35,9
32. Poznańskie	874	65,6	373	27,8	821	60,9
33. Przemyskie	136	33,5	51	12,4	79	19,1
34. Radomskie	233	31,1	119	15,7	279	36,6
35. Rzeszowskie	123	17,1	68	9,2	210	28,3
36. Siedleckie	146	22,5	32	4,9	121	18,3
37. Sieradzkie	70	17,2	30	7,3	49	11,9
38. Skierniewickie	127	30,2	48	11,3	158	37,3
39. Słupskie	149	36,2	44	10,4	262	61,7
40. Suwalskie	95	20,0	34	7,1	84	17,4
41. Szczecińskie	374	38,5	253	25,7	713	72,3
42. Tarnobrzeskie	212	35,5	137	22,6	247	40,6
43. Tarnowskie	101	15,1	18	2,6	138	20,0
44. Toruńskie	163	24,8	117	17,6	326	48,8
45. Wałbrzyskie	198	26,7	62	8,4	145	19,6
46. Włocławskie	138	32,0	107	24,7	158	36,4
47. Wrocławskie	442	39,2	262	23,1	782	68,9
48. Zamojskie	85	17,3	14	2,8	62	12,6
49. Zielonogórskie	162	24,6	69	10,3	192	28,6

Najwyższą zapadalność, ponad 2-krotnie wyższą od ogólnokrajowej, zarejestrowano w woj. st. warszawskim (95,8/100 000) a relatywnie wysoką w woj. bydgoskim (80,2), opolskim (76,7), krakowskim (74,0), szczecińskim (72,3), elbląskim (72,2) i wrocławskim (68,9). Najniższą zapadalność odnotowano w woj. kieleckim (8,0), krośnieńskim (8,1), konińskim (9,0), sieradzkim (11,9) i zamojskim (12,6). Ponad 30% międzywojewódzkiego zróżnicowania współczynników zapadalności na płonice w 1994 r. można jednak tłumaczyć różnym w poszczególnych województwach odsetkiem ludności skupionej w miastach, wśród której zapadalność na tę chorobę – przeciętnie biorąc – jest zawsze wyższa.

W 1994 r. średnia zapadalność w miastach wyniosła w skali kraju 60,3/100 000 (od 43,5 w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców do 73,9 w miastach powyżej 100 tys.), natomiast średnia zapadalność na wsi – 20,9. Wzrost zapadalności w stosunku do 1993 r. okazał się w miastach tylko nieznacznie wyższy niż na wsi (tab. II).

W skali województw, najwyższą zapadalność w miastach zanotowano w woj. opolskim (108,9/100 000), bydgoskim (104,8), krakowskim (99,6), st. warszawskim (98,3), elbląskim (94,5) i ciechanowskim (92,0); a najniższą w woj. krośnieńskim (10,7), zamojskim (12,0), kieleckim (12,6), konińskim (14,5) i leszczyńskim (19,9). Natomiast najwyższą zapadalność wśród mieszkańców wsi zanotowano w woj. st. warszawskim (76,5), łódzkim (70,2), poznańskim (44,4), katowickim (41,6) i opolskim (40,0); a najniższą w chełmskim (2,1), kieleckim (3,9) suwalskim (4,3), sieradzkim (4,4) i konińskim (5,0).

Tabela II. Płonica w Polsce w latach 1992-1994.

Zachorowania i zapadalność na 100 000 mieszkańców wg środowiska i liczby ludności w miastach.

Środowisko	1992		1993		1994	
	Zach.	Zapad.	Zach.	Zapad.	Zach.	Zapad.
Miasto	6594	27,7	5703	24,0	14386	60,3
Miasto < 20 tys.	1132	25,1	804	17,6	2006	43,5
Miasto 20-50 tys.	984	23,6	703	17,1	2036	48,9
Miasto 50-100 tys.	840	25,0	665	19,3	1757	50,7
Miasto > 100 tys.	3638	30,9	3531	30,4	8587	73,9
Wieś	1949	13,4	1320	9,0	3068	20,9
Ogółem	8543	22,3	7023	18,3	17454	45,3

Przewaga zachorowań mieszkańców miast szczególnie wyraźnie zaznaczyła się wśród dzieci pomiędzy 3 a 9 rokiem życia. W miastach chorowały one ponad 3-krotnie częściej niż na wsi, przy czym wśród 4 i 5-latków zapadalność w miastach (odpowiednio 523,6 i 535,8) okazała się nawet ponad 4-krotnie wyższa (126,2 i 128,4). W innych rocznikach dzieci i młodzieży różnice w zapadalności nie były już tak duże i zacieraly się wraz z wiekiem, tak że zapadalność wśród osób powyżej 19 lat w miastach i na wsi ukształtowała się na zbliżonym poziomie. Należy jednak zauważyć, że zachorowania osób dorosłych stanowiły w skali kraju jedynie 0,8% i w 11 województwach w ogóle nie zgłoszono takich przypadków (tab. III).

Najwięcej zachorowań – 58,7% ogółu zgłoszonych w 1994 r. – zarejestrowano wśród dzieci w wieku 5-9 lat (tzw. epidemie szkolne). Zachorowania dzieci do lat 5 stanowiły 22,6%, a dzieci w wieku 10-14 lat 16,6% ogółu zachorowań. W stosunku do 1993 r. nie nastąpiły więc żadne znaczące zmiany w rozkładzie zachorowań wg wieku chorych.

Najwyższa zapadalność wystąpiła wśród 6-latków – na każde 100 000 dzieci w tym wieku w skali kraju średnio chorowało 435,1. Na obszarze poszczególnych województw wskaźniki zapadalności były jednak bardzo zróżnicowane i wahały się od 38,3 w woj. zamojskim i 57,1 w krośnieńskim do 723,2 w woj. wrocławskim, 790,9 w krakowskim, 811,7 w opolskim i 1276,5 w st. warszawskim).

Nieco niższą, ale również relatywnie wysoką, zapadalność zanotowano wśród 7-latków – 387,8 (od 33,9 w woj. krośnieńskim i 38,0 w konińskim do 698,9 w woj. śląskim, 700,5 we wrocławskim, 742,4 w szczecińskim i 1006,9 w st. warszawskim), 5-latków – 360,5 (od 39,8 w woj. konińskim i 52,4 w zamojskim do 620,4 w woj. krakowskim, 713,3 w opolskim, 752,1 we wrocławskim i 1232,3 w st. warszawskim) i 4-latków – 349,0 (od 11,9 w woj. krośnieńskim i 44,7 w kieleckim do 577,3 w woj. bydgoskim, 619,3 w poznańskim, 818,6 w opolskim i 1305,3 w st. warszawskim).

Tak jak w latach wcześniejszych również w 1994 r. wśród chorujących na płonicę nieznacznie przeważali mężczyźni/chłopcy (ogólna zapadalność wśród mężczyzn 48,5/100 000, natomiast wśród kobiet 42,2) zwłaszcza w niektórych grupach wieku (0, 2-8 i 15-19 lat).

Tabela III. Płonica w Polsce w 1994 r.

Zachorowania, zapadalność na 100 000 mieszkańców i udział procentowy wg wieku, płci i środowiska.

Wiek w latach	Mężczyźni			Kobiety			Miasto			Wieś			Ogółem		
	Zach.	Zapad.	%	Zach.	Zapad.	%	Zach.	Zapad.	%	Zach.	Zapad.	%	Zach.	Zapad.	%
0-4	2151	162,4	23,6	1798	142,8	21,5	3225	229,1	22,4	724	61,6	23,6	3949	152,9	22,6
0	44	17,7	0,5	22	9,3	0,3	47	18,1	0,3	19	8,4	0,6	66	13,6	0,4
1	114	44,8	1,3	122	50,4	1,5	161	60,5	1,1	75	32,6	2,4	236	47,6	1,4
2	316	118,2	3,5	277	109,0	3,3	474	168,1	3,3	119	49,7	3,9	593	113,7	3,4
3	639	232,1	7,0	515	197,1	6,2	945	320,3	6,6	209	86,5	6,8	1154	215,0	6,6
4	1038	371,2	11,4	862	325,5	10,3	1598	523,6	11,1	302	126,2	9,8	1900	349,0	10,9
5-9	5313	338,6	58,4	4937	329,8	59,1	8557	476,0	59,5	1693	133,5	55,2	10250	334,3	58,7
5	1106	381,7	12,2	929	338,1	11,1	1723	535,8	12,0	312	128,4	10,2	2035	360,5	11,7
6	1333	444,8	14,6	1209	424,9	14,5	2123	630,9	14,8	419	169,1	13,7	2542	435,1	14,6
7	1210	390,0	13,3	1140	385,5	13,6	1969	556,1	13,7	381	151,3	12,4	2350	387,8	13,5
8	959	293,7	10,5	889	283,6	10,6	1533	402,6	10,7	315	121,5	10,3	1848	288,8	10,6
9	705	205,6	7,7	770	234,5	9,2	1209	298,7	8,4	266	99,8	8,7	1475	219,8	8,5
10-14	1465	85,1	16,1	1430	86,7	17,1	2345	112,9	16,3	550	42,5	17,9	2895	85,9	16,6
15-19	125	7,7	1,4	94	6,1	1,1	169	8,4	1,2	50	4,3	1,6	219	6,9	1,3
20-29	29	1,1	0,3	45	1,8	0,5	47	1,5	0,3	27	1,3	0,9	74	1,4	0,4
30-39	15	0,5	0,2	34	1,1	0,4	30	0,8	0,2	19	0,9	0,6	49	0,8	0,3
40+	2	0,0	0,0	16	0,2	0,2	13	0,1	0,1	5	0,1	0,2	18	0,1	0,1
Ogółem	9100	48,5	100,0	8354	42,2	100,0	14386	60,3	100,0	3068	20,9	100,0	17454	45,3	100,0

Z powodu płonicy w 1994 r. hospitalizowano w Polsce ogółem 156 osób – 0,9% wszystkich chorych – z tym że w 11 województwach nie hospitalizowano ani jednej osoby, w woj. koszalińskim i konińskim co dwudziestą, a w kieleckim nawet co dziesiątą chorą osobę.

Mimo znacznego wzrostu liczby zachorowań zgonów nie zarejestrowano.